

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.
- 2 Als gevraagd wordt naar het noemen van één van de negenenveertig 'kenmerkende aspecten', is een letterlijke weergave daarvan niet vereist. Er kan in de regel worden volstaan met een juiste omschrijving van het 'kenmerkend aspect' of van dat deel ervan dat relevant is voor de beantwoording van de vraag (er zijn kenmerkende aspecten die uit meerdere onderdelen bestaan).

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 **maximumscore 2**

De juiste volgorde is:

4, 5, 6, 2, 1, 3

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Prehistorie en oudheid

2 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

- Isocrates bepleit dat fatsoenlijke/bekwame / door het volk gekozen mensen de stad moeten besturen, wat past bij de ontwikkeling van 'het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat' 1
- In de achttiende eeuw vinden 'de democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussie over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap' plaats / ontstaat het 'rationeel optimisme en een verlicht denken dat werd toegepast op alle terreinen van de samenleving' 1
- De opvatting van Isocrates dat degenen die beschikken over tijd en voldoende middelen om te regeren gezien moeten worden als de bekwaamste bestuurders / dat een rijke elite/aristocratie gezien moet worden als de bekwaamste bestuurders, zou door vooruitstrevende filosofen in de achttiende eeuw worden afgewezen 1
- Een democratisch bestuur moet volgens hen openstaan voor de gehele bevolking 1

Opmerking

Alleen als in het eerste antwoordelement een verwijzing naar de bron wordt gecombineerd met een juist kenmerkend aspect, wordt 1 scorepunt toegekend.

3 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

- Uit de bron blijkt dat de Bataven zijn vrijgesteld van vernederende heffingen/belastingen 1
- waaruit geconcludeerd kan worden dat andere volken wel belastingen moeten betalen, wat het economische belang van overwonnen volkeren aangeeft (omdat zij wel geld/goederen leveren aan het Romeinse Rijk in de vorm van belastingen en heffingen) 1
- In de laatste eeuwen van het West-Romeinse Rijk kreeg het Romeinse Rijk steeds meer aanvallen te verduren van vijandige/binnentrekkende stammen, waardoor sommige overwonnen volkeren zoals de Bataven meer moesten worden ingeschakeld om deze invallen te weerstaan / om de grenzen te verdedigen 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De middeleeuwen

4 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

- Uit de bron blijkt dat de christenen onderling verdeeld zijn (in Egypte) 1
- waardoor zij niet één front tegen de oprukkende moslims vormen 1

- Uit de bron blijkt dat de islamitische veroveraars zich tolerant opstellen tegenover de plaatselijke godsdiensten 1
- waardoor het voor de inheemse bevolking gemakkelijker wordt het gezag van de nieuwe heersers te aanvaarden 1

5 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- De tekst is gekleurd door de Arabische vertaling / is later herschreven in het Arabisch (waardoor de veroveraar zijn stempel kan hebben gedrukt op de weergave) 1
- De bron is afkomstig uit één bepaalde koptische richting (waardoor de andere richting ongunstig kan worden afgeschilderd) 1

Vroegmoderne tijd

6 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

- door de bevolkingsafname een tekort aan arbeidskrachten ontstond 1
- wat werd opgelost door de invoer van slaven uit Afrika/de trans-Atlantische slavenhandel / door de immigratie van Spaanse kolonisten te bevorderen 1

7 maximumscore 4

Uit het antwoord moet blijken dat de Unie van Utrecht

- een overwinning was voor de calvinisten omdat met het sluiten van de Unie de Opstand werd voortgezet door de gewesten die niet meer onder het Spaanse gezag vielen / die voor een belangrijk deel calvinistisch waren, zodat het calvinistische element in de Opstand werd versterkt 2
- een nederlaag was voor de calvinisten omdat de Unie alleen werd gesloten door de noordelijke/calvinistische gewesten, waardoor het calvinisme in het zuiden geen voet aan de grond kreeg / waardoor de rooms-katholieken zich in het zuiden konden handhaven 2

Vraag	Antwoord	Scores
8	<p>maximumscore 3</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat</p> <ul style="list-style-type: none"> • de politieke koers van de Staten-Generaal op dat moment inhoudt dat zij (na het afzweren van Filips II) op zoek gaan naar een nieuwe vorst • in het pamflet een mengvorm tussen aristocratie en democratie wordt voorgesteld die in de Republiek wordt overgenomen, want de functie van stadhouder werd niet erfelijk / want de Staten/stadsbesturen werden samengesteld uit gekozen edelen/regenten 	<p>1</p> <p>2</p>
9	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <p>bij 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doordat verschillende compagnieën uit de Republiek elkaar beconcurrerden (op de specerijenmarkt) werd besloten deze compagnieën te verenigen tot één (Oost-Indische) Compagnie/de VOC <p>bij 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Spaanse handelsembargo kon door de Nederlandse kooplieden alleen worden doorbroken als zij zouden samenwerken in de VOC 	<p>1</p> <p>1</p>
10	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <p>bij 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • William Temple laat zien dat als het slecht gaat met de moedernegotie, het ook slecht gaat met andere sectoren van de economie van de Republiek (zoals de handel van de VOC) <p>bij 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In de bron wordt uiteengezet dat er sprake is van de handelscontacten van de Republiek met Noord- en Zuid-Europa en Azië, wat past bij 'wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie' • In de bron wordt de 'bloei in economisch opzicht van de Republiek' verklaard vanuit de moedernegotie 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
<p><i>Opmerking</i></p> <p><i>Alleen voor een juiste combinatie van een verwijzing naar de bron en een passend kenmerkend aspect wordt 1 scorepunt toegekend.</i></p>		
11	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat in de <i>Bill of Rights</i> afspraken worden vastgelegd tussen de vorst en zijn onderdanen (vertegenwoordigd door het parlement), wat aansluit bij de opvatting van John Locke dat er een sociaal contract moet worden gesloten tussen vorst en onderdanen / dat er een constitutionele monarchie tot stand moet worden gebracht (waartoe de <i>Bill of Rights</i> een aanzet is).</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het door het ancien regime beoogde doel van de klaagbrieven is het kanaliseren van de onvrede / het melden van misstanden die besproken kunnen worden op een vergadering van de Staten-Generaal 1
- maar er ontstaat een revolutionaire situatie doordat het uitloopt op een felle aanklacht tegen de adel 1

13 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Uit de bron blijkt dat de schrijvers veel kritiek hebben op de spilzucht van de adel / op de (meedogenloze) belastinginning voor de adel. Met de Grondwet van 1791 wordt een einde gemaakt aan deze adellijke voorrechten.

of

Uit de bron blijkt dat de opstellers de koning respecteren. Met de Grondwet van 1791 wordt Frankrijk een constitutionele monarchie / wordt de koning (nog) niet afgezet.

14 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De populariteit van het boek van Motley kan worden verklaard doordat de visie van Motley aansluit bij

- het achttiende-eeuwse kenmerkend aspect 'de democratische revoluties in westerse landen', omdat Motley de Nederlandse Opstand ziet als voorbereiding op de Amerikaanse Revolutie 2
- het negentiende-eeuwse kenmerkende aspect de 'voortschrijdende democratisering' omdat Motley de Nederlandse Opstand ziet als een grotere inbreng van de bevolking in het bestuur / als het handhaven van de eigen rechten (van de bevolking) 2

Opmerking

Als alleen het juiste kenmerkend aspect wordt genoemd, worden geen scorepunten toegekend.

Door de tijd heen

15 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

1, 6, 3, 4, 5, 2

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Moderne tijd

16 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De grondstoffen/afzetmarkten die de Amerikaanse industrie nodig had, waren in Latijns-Amerika te vinden. Als deze landen geen kolonies/onafhankelijk waren, konden Amerikaanse bedrijven daar makkelijker toegang krijgen 2
- Door 'de moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie' maakte president Monroe duidelijk dat de Europese mogendheden de onafhankelijke Latijns-Amerikaanse landen zouden willen koloniseren en daarmee deze markt afsluiten voor de Verenigde Staten 2

Opmerking

Als alleen het juiste kenmerkend aspect wordt genoemd, worden geen scorepunten toegekend.

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Duitsland had een achterstand op Groot-Brittannië en Frankrijk in het moderne imperialisme / in het verkrijgen van koloniën 1
- Duitsland was verdeeld in een groot aantal kleinere staten (die pas in 1870 tot een nationale eenheid kwamen, en daardoor toen pas de concurrentie met de grote mogendheden aankon) 1

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

bij 1:

- Als gevolg van de nederlaag in de Eerste Wereldoorlog moest de autocratische keizer het veld ruimen (en kwam er een volwaardige parlementaire democratie tot stand) 1

bij 2:

- Door de zware herstelbetalingen/de eenzijdige schuldigverklaring van Duitsland aan de Eerste Wereldoorlog kregen de democraten de schuld van de slechte omstandigheden in de jaren 1930 / werd het klimaat geschapen waarin een machtsovername van de nationaalsocialisten mogelijk werd 1

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 3	
	Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bismarck streefde naar de totstandkoming van de Duitse eenheid / naar een machtsevenwicht / voerde een alliantiepolitiek / voerde geen agressief buitenlands beleid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Wilhelm II voerde met zijn <i>Weltpolitik</i> een meer agressieve buitenlandse politiek / Wilhelm II liet de tegenstellingen met Frankrijk (en Groot-Brittannië) groter worden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De politiek van Stresemann was gericht op het vormen van een alliantie / op het verminderen van tegenstellingen, en vertoonde daarom meer continuïteit met het beleid van Bismarck dan met het beleid van Wilhelm II 	1
20	maximumscore 3	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De foto illustreert de paragraaf over de politieke polarisatie in de Republiek van Weimar, omdat uit de foto blijkt dat er sprake is van een confrontatie tussen (extreem) links en (extreem) rechts/de SA / dat de SA de communisten uitdaagt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Zowel de communisten als de nationaalsocialisten wezen de democratie af / zorgden ervoor dat democratische meerderheidskabinetten onmogelijk werden / wilden een revolutie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Een verklaring voor de toegenomen politieke tegenstellingen tussen communisten en nationaalsocialisten was de toegenomen maatschappelijke onvrede na de beurskrach van 1929 / de massale werkloosheid na 1929 / het falen van het liberale economische beleid / het falen van het kapitalistische systeem (wat extreme oplossingen aantrekkelijk maakte) 	1
21	maximumscore 2	
	Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een georganiseerde aanslag kwam de NSDAP goed uit, want hierdoor kon zij haar politieke tegenstanders/de communisten de schuld geven en uitschakelen / bijzondere maatregelen nemen die hielpen de alleenheerschappij van de partij te vestigen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Omdat de vier communistische medeverdachten werden vrijgesproken (tegen de wens van de NSDAP in), kun je beredeneren dat er nog geen sprake was van een totale machtsovername door de nazi's / dat Duitsland nog geen totalitaire staat onder de NSDAP was 	1

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De verwoesting van Duitse steden paste bij 'verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens' / 'de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering' / 'het voeren van twee wereldoorlogen' • Een politiek motief voor Britten en Amerikanen was de aantrekkingskracht van het communisme te verminderen / West-Duitsland te versterken als buffer/bondgenoot tegen de Sovjet-Unie 	<p>1</p> <p>1</p>
23	<p>maximumscore 4</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door het afbeelden van Frankrijk dat zorgelijk kijkt naar de Duitse <i>Wehrmacht</i> (hond) • laat de tekenaar de traditionele Frans-Duitse tegenstelling zien / laat de tekenaar de Franse angst (sinds de Frans-Duitse oorlog) voor een militair sterk Duitsland zien • Door het afbeelden van de ketting die de Duitse <i>Wehrmacht</i> in bedwang moet houden met papieren schakels (waarborgen) • laat de tekenaar zien dat Duitsland nog steeds gevaarlijk is <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door het dollarteken dat de hond aan de leiband houdt • laat de tekenaar zien dat dit een Amerikaans plan is waarbij de Duitse herbewapening niet in de hand kan worden gehouden / waarbij Amerikaanse (kapitalistische) belangen een rol spelen 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
24	<p>maximumscore 3</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omstreeks 1963 was de internationale verhouding gespannen door de bouw van de Berlijnse Muur / door de Cuba-crisis • Omstreeks 1987 is er meer toenadering/ontspanning tussen Oost en West na het aan de macht komen van Gorbatsjov • wat verklaard kan worden doordat duidelijk is dat de Sovjet-Unie de wapenwedloop niet kan volhouden (en daarom wel moet meewerken aan internationale ontspanning/verandering / en daarom Oost-Europa moet loslaten) 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 5

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Uit

- "Alweer een Rus minder" (terwijl een Afrikaan wordt neergeschoten) / de vriendschappelijke/beschermende Amerikaanse arm om de Zuid-Afrikaanse schutter in de prent van Willem 1
- "Angola voor de Angolezen" (uitgesproken door de communistische leiders Brezjnev/Castro) / het geweer uit de Sovjet-Unie / Brezjnev die het MPLA-schild draagt in de prent van Behrendt 1
- blijkt dat de overeenkomst in visie tussen Willem en Behrendt is, dat het volgens beide tekenaars gaat om de invloedssferen van de supermachten/de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie / om een Koude Oorlog-conflict (en niet om een intern Angolees conflict/een burgeroorlog) 1
- Willem verwijst naar de Verenigde Staten (met Zuid-Afrika als handlanger) als verantwoordelijke (een meer kritisch/antiwesters standpunt) 1
- Behrendt verwijst naar de Sovjet-Unie (met Cuba als handlanger) als verantwoordelijke (een meer anticommunistisch standpunt) 1

26 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

De acties van 'Dolle Mina' passen bij

- 'de opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen...feminisme', omdat de actiegroep zich liet inspireren door een negentiende-eeuwse feministe / de strijd van de vrouwen voortzet 1
- 'de toenemende westerse welvaart die ... aanleiding gaf tot ingrijpende sociaal-culturele veranderingsprocessen', omdat het hier ging om pogingen van een actiegroep om de heersende mentaliteit te veranderen 1

Opmerking

Als alleen het juiste kenmerkend aspect wordt genoemd, worden geen scorepunten toegekend.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 28 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 H.M. Beliën, Een geschiedenis van de Oude Wereld, Bronnen, Haarlem 1981, pag. 113
- bron 2 Tacitus, Leven van Agricola en De Germanen, vertaald en toegelicht door Vincent Hunink, Amsterdam 2010, pag. 56
- bron 3 ontleend aan: History of the Patriarchs of the Coptic Church of Alexandria, 1904, deel 2, pag 489-496
http://www.tertullian.org/fathers/severus_hermopolis_hist_alex_patr_02_part2.htm#BENJAMIN
- bron 4 E.H. Kossmann en A.F. Mellink (ed.), Texts concerning the Revolt in the Netherlands, Cambridge 1974, pag. 243
- bron 5 D.J. Roorda, Ambassadeur in de Lage Landen, William Temple, Observations upon the United Provinces, Deurne 1978, pag.150-151
- bron 6 J. Demey, P. Geurts en H. de Wolff, Geschiedenis in documenten, Amsterdam 1971, pag. 112-113
- bron 7 E.M. Janssen Perio, Vrijheid, gelijkheid en de broederschap van Kaïn en Abel, getuigenissen en documenten over de Franse Revolutie, Baarn 1989, pag. 50
- bron 8 ontleend aan: <http://www.gutenberg.org/cache/epub/4836/pg4836.html>
- bron 9 Enno Kaufhold, Berlin as a Cosmopolitan City, Photographs by Willy Römer 1919-1933, Berlijn 2013, pag. 182
- bron 10 F.A. Manning (red.), Onze jaren 45-70 aflevering 38, Amsterdam 1972, pag. 1216
- bron 11 ontleend aan: <http://www.historyplace.com/speeches>
- bron 12 Willem, Propaganda, politieke tekeningen van Willem, Amsterdam 1979, pag. 115
- bron 13 Frits Behrendt, Hebt u Marx nog gezien?, 's-Gravenhage 1977, pag. 123